

DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT

Nærings- og handelsdepartementet
Justis- og politidepartementet

Tidl. ref.
201100900-2

Vår ref.
2008/03469-61/FD II 5/AMK/314.9

Dato

31 MAR 2011

**HØRING: UTKAST TIL FORSKRIFT OM BEVÆPNEDE VAKTER PÅ SKIP OG
FORSLAG TIL ENDRING I VÅPENFORSKRIFTEN**

Vi viser til høringsdokumenter fra Nærings- og handelsdepartementet og Justis- og politidepartementet datert 4. mars 2011 i anledning ovennevnte. Grunnet høringssakenes sammenheng sendes med dette et felles høringssvar relatert til sakene sett under ett.

Forsvarsdepartementet savner i høringsutkastene en nærmere drøftelse av de prinsipielle hensyn som taler for og mot bruk av bevæpnede vakter på norskregistrerte skip. Høringsutkastene gir derfor ikke et tilstrekkelig grunnlag til at vi kan fremme en klar konklusjon om slik bevæpning bør tillates eller ikke. Vi understreker at det neppe er realistisk at Forsvaret eller NATO/EU kan stille med militære beskyttelsesstyrker (Vessel Protection Detachments (VPD)) i et omfang som vil være et fullgodt alternativ til rederienes egenbevæpning. Likevel kan det være grunn til å utvise varsomhet med å tillate private aktører å fylle dette sikkerhetsbehovet.

Norske skip som ferdes i områdene utenfor kysten av Somalia og i Det indiske hav, er i dagens situasjon ikke tilstrekkelig vernet mot piratvirksomhet. Angjeldende havområder er svært risikoutsatte, og det må forventes at private sikkerhetsaktører regelmessig vil havne i skarpe situasjoner. Dette er et argument for å tillate egenbevæpning. Samtidig vil dette stille betydelige krav til vurderingsevne, både hva angår når det er forsvarlig å anvende makt og hvilke konkrete virkemidler som tas i bruk. Konsekvensene av urimelig maktbruk vil lett kunne bli at konfrontasjoner med pirater eskalerer med de åpenbare uheldige følger det vil kunne ha for mannskaper på norske skip. Vi har i den sammenheng merket oss at høringsforslaget ikke legger nevneverdige begrensninger på hvilke type våpen som kan tas i bruk, og at forslaget

herunder åpner for bruk av våpentyper og -systemer som tradisjonelt er forbeholdt militære styrker. Vi stiller oss skeptiske til et slikt vidtfaende unntak fra våpenlovgivningen.

Forsvarsdepartementet savner også en vurdering av de folkerettslige aspekter som gjør seg gjeldende i forbindelse med en stats regulering eller manglende regulering av privat bevæpning på norskregistrerte skip. Det klare utgangspunktet er at kun offentlige organer kan påføre Norge folkerettslige forpliktelser. Likevel vil statlige myndigheter kunne holdes ansvarlig i situasjoner der private aktører anses å utøve myndighetsmakt på vegne av staten. Det kan ikke utelukkes at private sikkerhetsaktører som opptrer i strid med internasjonale normeringer, etter omstendighetene vil kunne innebære at Norge holdes folkerettslig ansvarlig, både som følge av våre menneskerettsforpliktelser, men også etter den alminnelige folkerett. Dette vil bero på en nærmere vurdering av om sikkerhetsvaktene utfører oppgaver som anses som tradisjonell myndighetsutøvelse. Videre kan statsansvar ikke utelukkes å oppstå der offentlige myndigheter unnlater i tilstrekkelig grad å regulere private aktørers virksomhet. For det tilfelle at private vakter ikke anses å utøve myndighetsmakt slik at norske myndigheter ikke direkte er ansvarlig for deres handlinger, kan det derfor ikke helt utelukkes at Norge kan holdes folkerettslig ansvarlig for manglende regulering av deres virksomhet. Det presiseres imidlertid at det på området foreligger en betydelig grad av rettsusikkerhet, og det er uklart nøyaktig hvilke rettslige rammer som gjelder. Under enhver omstendighet er dette en rettslig risiko som må avveies mot det faktum at flere andre land eksplisitt eller stilltiende aksepterer at deres fartøyer bruker bevæpnede private sikkerhetsvakter, hvilket etter omstendighetene kan medføre at norskflaggede fartøyer utsettes for en ekstra risiko for kapringer mv sammenlignet med andre lands fartøyer.

Som påpekt i høringsdokumentene, foreligger det ikke noen internasjonal bindende regulering av private sikkerhetsvakter. Det er også bare i begrenset grad utarbeidet internasjonale retningslinjer som regulerer slike private aktørers opptreden i konfliktsituasjoner. Bransjenormer er under utvikling, men er ikke ferdigstilte. Riktignok har Den norske krigsforsikring (DNK), som samtlige norske skip er forsikret gjennom, erfaring med kvalitetssikring av vaktelskaper og kontrollmekanismene her er angivelig gode. Det kan likevel ikke være tvilsomt at regelverket for bruk av private bevæpnede vakter er underutviklet. Det stiller krav om adekvat nasjonal regulering.

I lys av de politiske og rettslige betenkeligheter som gjør seg gjeldende ved privat bevæpning av norske skip, anser Forsvarsdepartementet at det som et minimum bør oppstilles klarere kriterier for bruk av slike vakter, der blant annet krav om opplæring i maritim maktbruk og relevante rettslige reguleringer inngår. En mulighet er å etablere en ordning der aktører som ønsker å tilby denne type vaktjenester, må autoriseres av det offentlige. Dersom det allerede i dag foreligger adekvate private kontrollordninger med denne type virksomhet, vil en slik offentlig ordning ikke medføre store belastninger for norske rederier som ønsker å engasjere privat bevæpnet vakthold. Vi bemerker at vi ikke anser vaktvirksomhetsloven å være en relevant ordning i denne

forbindelse, både fordi vaktvirksomhet om bord på norske ISPS-skip er unntatt fra loven i sin helhet (i motsats til det som angis i høringsdokumentet fra Justisdepartementet kan vi derfor ikke se at det er rettslig grunnlag for at norske vaktelskaper skal måtte søke politiet særskilt om tillatelse til å utøve slik virksomhet om bord på norske ISPS-fartøyer, sett opp mot vaktvirksomhetslovens formålsbestemmelse) og fordi loven ikke er relevant for utenlandske selskaper som rederiene måtte leie inn for slike vaktformål.

Med hilsen

Svein Eljestad (e.f)
ekspedisjonssjef

Jarl Eirik Hemmer
spesialrådgiver